

Roma Responsive Budget Brief

City of Bijeljina

Zaključci

U 2020. godini Grad Bijeljina je alocirao najviši iznos sredstava za projekte stambene izgradnje za Rome do sada, ukupno 95.000,00 KM. Opštinski budžet učestvuje sa 30% ukupnih troškova izgradnje kroz obezbijedenje dozvola, zemljišta, infrastrukturnih radova ali i direktno finansiranje izgradnje. Planira se izgradnja 24 stambene jedinice do kraja 2021. godine.

Uz nastavak postojećeg trenda u izgradnji stambenih jedinica, moguće je riješiti stambeno pitanje Roma do kraja 2025. godine (prema raspoloživim podacima o potrebama)

Udruženje Građana "Otaharin" uz finansijsku podršku Grada Bijeljina zapošljava Rome korisnike stambenog zbrinjavanja u poljoprivrednom socijalnom preduzeću.

Grant sredstva Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice za politike integracije Roma nisu dodijeljena u 2019. godini što je onemogućilo nastavak pilot projekta rekonstrukcije objekata u romskom vlasništvu.

Potrošnja na određene aktivnosti iz Lokalnog akcionog plana za uključenje Roma nije uvijek vidljiva u budžetu i pratećim dokumentima.

Preporuke

Pronaći način za posvećivanje pažnje rekonstrukciji objekata kako bi se stambeno pitanje riješilo u najkraćem roku. Ovo će osloboditi dostupna sredstva za dalje angažovanje na poboljšanju položaja Roma i iskorištavanje ekonomskog potencijala romske populacije u Bijeljini.

Proširiti pristup na veći broj korisnika odnosno različite oblasti zapošljavanja i obuke. Sa ciljem jačanja socijalne kohezije i izbjegavanja segregacije, uključiti i druge stanovnike u potrebi u aktivnosti.

Reflektovati planiranu potrošnju i ciljane vrijednosti iz Lokalnog akcionog plana u godišnjem budžetu Grada Bijeljina i učiniti vidljivim postojeće alokacije i njihov ciljani odnosno stvarni efekat.

Sa ciljem obavještavanja šire javnosti i olakšanog planiranja politika i potrošnje kroz pristup široj slici, informacije o planiranim aktivnostima i troškovima, njihovoj međusobnoj povezanosti, ciljevima i efektima se mogu prikazati kroz budžetski sažetak koji bi obuhvatio i druge oblasti potrošnje.

Potencijalne dobre prakse kao odgovor na potrebe

Utvrđiti precizan i njihove potrebe odnosno potencijal kroz sledeći cenzus i kroz primjenu metodologije za prikupljanje desegregiranih podataka o Romima koju trenutno razvija Republika Sjeverna Makedonija, uz podršku Akcionog tima Integracija Roma 2020.

Iskoristiti metodologiju za mapiranje stanja u stanovanju Roma koji je razvio Akcioni tim Integracija Roma 2020, tako da informiše dalje aktivnosti u stanovanju uključujući i mogućnosti legalizacije.

Dio prvi – Uvod

Sažetak budžeta analizira do koje mjere budžet Grada Bijeljina odgovara na potrebe Roma u stanovanju uz presjek trendova i kompozicije potrošnje u stanovanju. Na osnovu analize slijede predlozi za unaprijedjenje politika integracije Roma u stanovanju (transparentnost, efikasnost) kroz bolju alokaciju i iskoristljivost svih raspoloživih resursa odnosno izvora resursa.

Analiza je bazirana na budžetskim dokumentima za 2018, 2019 i 2020 godinu. Ukupni prikazan budžet za stanovanje predstavlja sumu budžetskih alokacija na centralnom i lokalnom nivou, kao i donorskih sredstava.

Stanovanje predstavlja ključnu politiku odnosno preduslov za omogućenje dostojanstvenog života Roma. Unaprijeđenje stambene situacije je minimalni uslov za napredak u oblastima zapošljavanja, obrazovanja, odnosno za poboljšanje zdravstvene situacije.

Dio drugi – Pregled dokumenata politike za stanovanje Roma i njihove implementacije

Na osnovu prepoznate socijalne isključenosti Roma u Gradu Bijeljina, a sa ciljem njihove socijalne integracije i sistematskog rješavanja njihove zabrinjavajuće situacije u opštini, usvajaju se akcioni planovi za uključenje Roma na području Grada Bijeljina. Poslednji akcioni plan je istekao, novi akcioni plan za period 2019-2023 je pripremljen i očekuje se njegovo usvajanje sa skoro godinu dana zakašnjenja.

Ključne poruke:

- ✓ Novi akcioni sadrži kvantifikovane ciljeve u stanovanju i jasno planirana budžetska sredstva koja treba naknadno prepoznati u godišnjim budžetima.
- ✓ Sve planirane aktivnosti u stanovanju nisu prenesene u budžet za 2020. godinu.
- ✓ U narednom periodu razmotriti mjere stanovanja koje bi koristili kako Romi zajedno sa ostatkom gradske populacije sa ciljem izbjegavanja segregacije i jačanja socijalne kohezije grada, u dogovoru sa samim grupama i prema njihovoj želji.

Pripremljeni akcioni plan je do određene mjere uvezan sa Strategijom lokalnog razvoja grada Bijeljina 2014-2023 koja takođe pokriva pitanje stambenog zbrinjavanja Roma. Dok Strategija lokalnog razvoja predviđa rješavanje stambene situacije za 16 romskih porodica do kraja 2023. godine kroz izgradnju objekata, novi Akcioni Plan predviđa izgradnju 24 objekta.

Pripremljeni akcioni plan po prvi put definiše visinu planiranih budžetskih sredstava i izvore finansiranja.

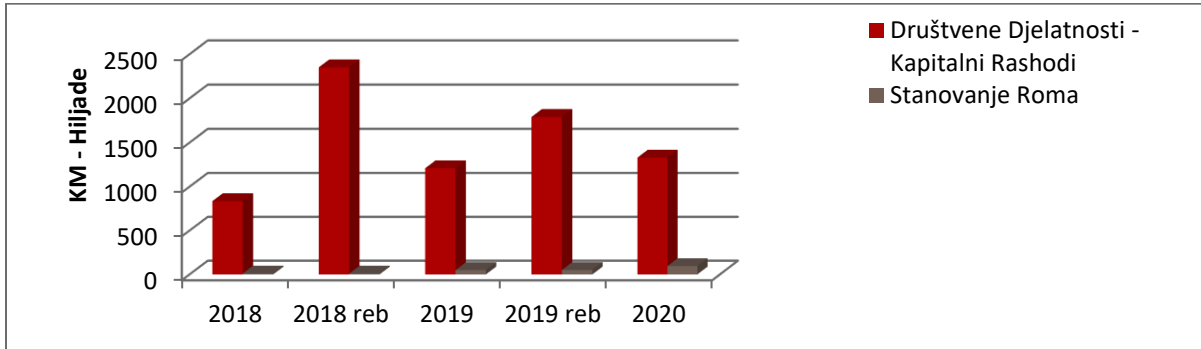
Pogled u Strategiju lokalnog razvoja ukazuje i na druge mjere stanovanja, kroz regionalni stambeni program i državni projekat zatvaranja kolektivnih centara. Ne postoje podaci da li i u kojoj mjeri Romi imaju benefit od ovih mjera.

Mjere iz akcionog plana koje se tiču urbanizacije romskih naselja nisu transponirane u predlog budžeta za 2020 godinu.

Dio treći – Budžet za stanovanje Roma i kompozicija sredstava

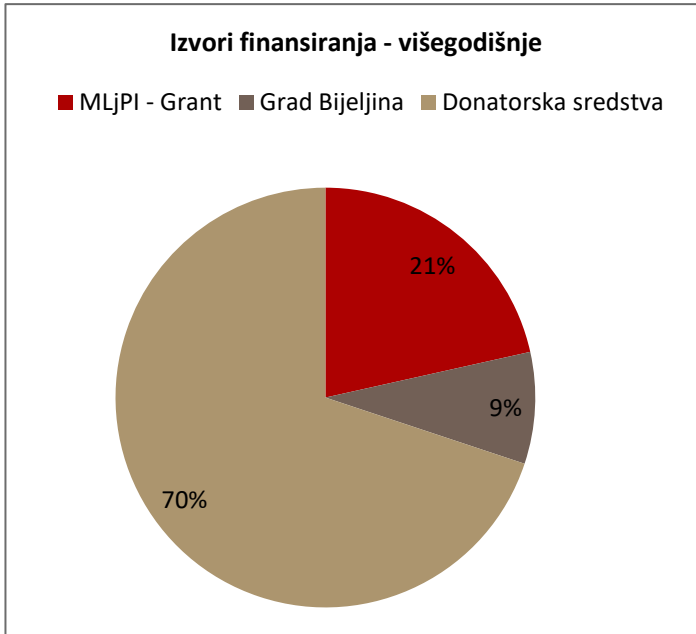
Rješavanje stambenog pitanja Roma vrši se primarno kroz budžet Odjeljenja za društvene djelatnosti. **Grafikon 1** prikazuje rashode za izgradnju stambenih objekata za Rome od 2018 nadalje, kao udio ukupne kapitalne potrošnje ovog Odjeljenja. Uočava se trend godišnjeg rebalansa što znatno povećava ukupnu potrošnju na kapitalne investicije, kako na nivou ukupnog budžeta Grada tako i na nivou Odjeljenja. Ovaj trend za sada ni na koji način nije uticao na potrošnju za izgradnju objekata za Rome, što ukazuje da se troškovi za ovu svrhu dobro planiraju.

Uočljiv je trend rasta potrošnje za izgradnju stambenih objekata za Rome u odnosu na ukupnu potrošnju na kapitalne investicije pri odjeljenju za društvene djelatnosti, ali i u odnosu na ukupnu potrošnju na kapitalne investicije na nivou grada.

GRAFIKON 1 – RASHODI ZA IZGRADNJU STAMBENIH OBJEKATA ZA ROME

Potrošnja na izgradnju stambenih jedinica za Rome je rasla sa 10,000.00 KM u 2018, na 50,000.00 KM u 2019, do čak 95,000.00 KM u 2020. Struktura investicija Grada se takođe promijenila u 2020. Od 2020, osim obezbjeđenja zemljišta, infrastrukturnih radova i pratećih dozvola, Grad Bijeljina doprinosi i kroz direktno sufinansiranje gradnje u visini od 40,000 KM. U odnosu na ukupne kapitalne investicije koje (ko)finansira grad Bijeljina, potrošnja na izgradnju objekata za Rome se povećala sa 0,26% u 2018. godini (prije rebalansa) na planiranih 1,19% u 2020. godini. S obzirom na trend povećanja ukupne kapitalne potrošnje nakon rebalansa budžeta u toku godine vjerovatno je da će udio u stvarnoj potrošnji biti nešto manji na kraju 2020. godine. Jasno je da postoji povećana posvećenost ovom pitanju.

Ovim sredstvima će se u 2020. godini finansirati dva projekta u Gradu Bijeljina, jedan tekući projekat u ukupnoj vrijednosti od 450,000.00 KM za izgradnju ukupno 6 stanova, i drugi u vrijednosti od 480,000.00 KM za izgradnju ukupno 6 stanova koji će početi u ljeto 2020. godine. Grad Bijeljina u oba projekta učestvuje sa oko 140,000.00 KM (od čega je po 100,000.00 KM obezbjeđeno iz granta Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice).

Grafikon 2 - Izvori finansiranja - višegodišnje

Izvori finansiranja na tekućim projektima su prikazani u **Grafikonu 2**. Kako godišnji budžet ne sadrži informacije o donatorskoj kontribuciji na godišnjem nivou, **Grafikon 2** prikazuje ukupnu ugovorenu potrošnju na projekte. Ovi podaci su sadržani u projektnoj dokumentaciji ali ne i u budžetu.

Praksa je da se grant Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice dodjeljuje na kraju tekuće godine tako da ulazi u opštinski budžet za sledeću godinu. Kao posljedica političke blokade na nacionalnom nivou, Ministarstvo nije dodijelilo sredstva opštini u 2019. godini (za trošenje u 2020.), već će opština u 2020. trošiti sredstva dodijeljena u 2018. godini uslijed kašnjenja u izgradnji već ugovorenog projekta.

Odsustvo granta u 2019. godini je spriječilo Grad Bijeljina da se angažuje na dodatnom projektu rekonstrukcije objekata u romskom vlasništvu. Grad je ranije implementirao pilot projekat kada su rekonstruisane kuće u saradnji sa Caritasom. Projekat ima potencijal da se nastavi ukoliko budu obezbijeđena sredstva.

Ključne poruke:

- ✓ Podaci iz projektne dokumentacije koji se tiču višegodišnje planirane potrošnje na stanovanje i koji prikazuju strukturu opštinske i donatorske kontribucije treba da su sadržani u dodatku budžetu kako bi informisali javnost i potencijalne donatore o aktivnostima i potrošnji na godišnjem nivou.
- ✓ Kako bi se ubrzao proces rješavanja stambenog pitanja Roma na opštinskom nivou potrebno je iznaći rješenje na nacionalnom nivou tako da se i u situaciji političke blokade omogući da opštinama bude odobren grant Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice makar u istom iznosu kao u poslednjoj prethodnoj godini kada je centralni budžet usvojen.

Dio četvrti – stambena situacija Roma i kredibilnost trošenja na stanovanje Roma

Podaci poslednjeg popisa iz 2013. ukazuju da je ukupno stanovništvo u Bijeljini 107,715 stanovnika. Tačan broj Roma nije javno vidljiv iz dostupnih podataka. Nezvanična saznanja predstavnika Opštine da u Bijeljini je u 2019. bilo stalno nastanjeno 163 romske porodice, od kojih su 43 u stambenoj potrebi.

Gradskim budžetom za 2019. godinu bila je pokrivena izgradnja 8 stambenih jedinica, a budžetom za 2020. dodatnih 6 jedinica. Izgradnja će se nastaviti u 2021. i 2022. do izgradnje ukupno 24 stambene jedinice. Na ovaj način biće riješeno stambeno pitanje za ukupno 55% procjenjene romske populacije u potrebi.

Ključne poruke:

- ✓ Prema raspoloživim podacima, uz nastavak rješavanja stambenog pitanja Roma po uspostavljenom trendu od 6-8 stambenih jedinica godišnje, moguće je riješiti stambeno pitanje Roma za 43 porodice do kraja 2025. godine.
- ✓ Potrebno je iznaći mehanizam za oficijelnu procjenu veličine romske populacije na opštinskom nivou odnosno njihovih potreba.

Isti pristup treba nastaviti i u periodu nakon 2022. kako bi se problem uspješno riješio za sve Rome u stambenoj potrebi, a grad Bijeljina uspješno dostigao ciljeve [Deklaracije partnera Zapadnog](#)

[Balkana o integraciji Roma/Romkinja u sklopu procesa proširenja Evropske Unije](#) čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina. Prema [Deklaraciji](#), potrebno je gdje god je moguće legalizirati sva neformalna naselja gdje Romi žive odnosno alternativno obezbijediti trajan, dostojanstven, priuštiv i nesegregirani smještaj za Rome/kinje koji stanuju u nelegalnim objektima koje iz opravdanih razloga nije moguće legalizovati do trenutka pristupanja Evropskoj Uniji.

Dio peti – Analiza politika za integraciju Roma i predlozi za dalje usklađivanje budžetskog procesa i akcionog planiranja

Dosadašnja praksa planiranja opštinskog budžeta je osigurala redovno finansiranje projekata izgradnje stanovanja za Rome u Bijeljini. Odustvo granta u 2019. godini je nažalost onemogućilo planiranje aktivnosti rekonstrukcije stanovanja u budžetu za 2020. godine.

Grad Bijeljina implementira integralni pristup u stanovanju i zapošljavanju. Korisnici novoizgrađenih stanova se istovremeno zapošljavaju u socijalnom preduzeću koje je finansirano kroz Udruženje Građana „Otaharin“, odnosno sredstva Ministarstva za Zapošljavanje. Grad Bijeljina daje godišnji doprinos od 10,000.00 KM. Ova sredstva nisu vidljiva u samom budžetskom dokumentu niti je iz isteklog akcionog plana jasno da su korisnici mjera u stanovanju takođe bili korisnici podrške u zapošljavanju.

Potrebno je dodatno povećati transparentnost planiranih sredstava na način da se učini jasnijim veza između akcionog plana i budžetskog procesa. Ovo je moguće učiniti kroz budžetski dokument i prateće razjašnjenje u vidu sažetka.

Da bi se osiguralo dostizanje ciljeva [Deklaracije](#) odnosno održivost rješenja u integraciji Roma, biće nužno odrediti precizan broj Roma odnosno romskih porodica u Bijeljini, njihove potrebe, kao i iskoristiti njihov ekonomski potencijal.

S obzirom na to, u narednom periodu treba:

- Utvrditi precizan broj Roma i njihove potrebe. Podatke je moguće prikupiti kroz zvanični census i repliciranje metodologije za prikupljanje desegregiranih podataka o Romima koju trenutno razvija Republika Sjeverne Makedonije. Potrebno je utvrditi i populacione

- trendove i koje mjere treba prioritzirati kako bi se iskoristio ekonomski potencijal romske populacije¹.
- Iskoristiti metodologiju za mapiranje stanja u stanovanju Roma koji je razvio Akcioni Tim Integracija Roma 2020, tako da informiše dalje aktivnosti u stanovanju uključujući i mogućnosti legalizacije kao najjeftinijeg rješenja.
 - Nakon prikupljenih podataka, inovirati Akcioni Plan sa odgovarajućim mjerama i budžetirati na osnovu dobijenih informacija.
 - Nastaviti sa praksom integralnog pristupa. Razviti interni dokument koji definiše metodologiju integralnog pristupa u stanovanju i zapošljavanju. Ovaj dokument bi poredio ulaganja u kombinovane mjere i ekonomski povrat kroz zarade, poreske doprinose i slično radi daljeg unaprijeđivanja integralnog ka holističkom pristupu u Integraciji Roma.

¹ Podaci iz 2015. ukazuju na negativan prirodni priraštaj u gradu Bijeljina, dok podaci Regionalnog istraživanja o Romima koje je u 2017. sproveo UNDP pokazuju da mlada populacija Roma u Bosni i Hercegovini navigira u znatno većim procentima nego u ukupnoj populaciji. Ovo ukazuje da je situacija vrlo vjerovatno slična i u Gradu Bijeljina, odnosno da se treba fokusirati na obrazovanje i zapošljavanje mladih Roma i Romkinja i iskorištavanje njihovog potencijala za dalji razvoj grada.